

Vlissingen te voet – ca. 1,5 uur
Een wandeling langs de Vlissingse historie

Start op het Bellamypark in Vlissingen.

U vindt hier het groene rustpunt van het park met de klaterende fontein van Betje Wolffplein en Aagje Deken, twee uit Vlissingen afkomstige schrijfsters. Op de hoek ziet u al aan de buitenkant welke bewoners dit pand herbergt. Reptielen en amfibieën spinnen en krokodillen, leguanen en schildpadden. Hier huisvest een reptielen zoo die de grootste collectie van Europa bezit!

Steek het Bellamypark over, richting de reptielen zoo.

In het wegdek pal voor de reptielen zoo ligt een steen met het jaartal 1572. De steen herinnert aan de terechtstelling van de Spaanse edelman. Don Pachieco. Hij werd hier op 6 april 1572 opgehangen, toen de Vlissingers zich bevrijden van de Spanjaarden.

Volg het Bellamypark en ga de eerste straat rechtsaf de Hellebardierstraat in.

In deze straat was vroeger ruimte voor de stadswachten gevestigd. Een deel van de stadswachten was bewapend met een hellebaard; een lange speer met aan het uiteinde een bijl. Dit verklaart de naam van de straat. Op nummer 2 is het Gemeentearchief gevestigd. Hier ligt het cultureel erfgoed van de stad opgeslagen. Het Gemeentearchief is vrij toegankelijk voor het publiek van maandag t/m donderdag van 9:00 – 16:30 uur. Voordat het Gemeentearchief haar intrek deed, huisveste sinds 1823 het arm- gast – en weeshuis er. Daarvoor was het Groot Heere logement er gehuisvest . Dit diende als een soort luxe hotel voor de gasten van Admiraliteit en voor passagiers die via Vlissingen meevoeren op een schip van de V.O.C. en de W.I.C.

Loop terug naar het Bellamypark en ga rechtsaf. Volg de straat rechtdoor (Beursstraatje).

Via het Beursstraatje komt u uit bij het Beursgebouw (aan het eind van het Beursstraatje aan uw linkerhand). Vlissingen ontwikkelde zich in de 17^e eeuw als overslagplaats van graan en vis. In de stad werd graan uit de landen rondom de Oostzee verkocht aan handelaren uit Frankrijk en Zuid-Europa. Het graan bleef vaak in het schip, maar de verkoop ervan vond plaats in een beurs. In 1635 werd een nieuw beursgebouw neergezet. Oorspronkelijk was de onder verdieping helemaal open. Haar kwamen de handelaren bijeen. Op de eerste verdieping was het kantoor gevestigd. Als snel na de bouw verhuisde de graanhandel naar Amsterdam en werd het gebouw gebruikt voor het verhandelen van andere producten. Tegenwoordig is een restaurant gevestigd in het beursgebouw. Recht voor u ziet u de loodsboten liggen (links van de opgang naar de boulevard).

Steek de straat over en loop rechts van de kademuur. Rechtdoor naar de poort. U loopt via het gangetje onder het Keizersbolwerk.

U komt op de glooiing voor de boulevard. Hier ligt de oude loodsensteiger. Het lijkt wel of u de passende schepen aan kunt raken. Maar let op: bij hoog water is er een kans op natte voeten!

Loop terug door de poort en ga aan het einde van de trap aan uw linkerhand op.

Loopt u de opgang naar de Boulevard op, dan ontmoet u gelijk Michiel Adriaanszoon de Ruyter. De zeeheld werd in 1607 in Vlissingen geboren. En hij was het die volgens het welbekende lied "in een blauw geruite kiel aan het wiel draaide" en "wiens jongenshart ondragelijk smart" leed, omdat hij zo graag wilde varen. Dit gebeurde, hij won vele zeeslagen en sneuvelde uiteindelijk in 1676 als

admiraal. Begin 1600 was Zeeland onderdeel van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en al bijna veertig jaar in oorlog met Spanje. In die tijd was de republiek de een van de machtigste landen van West-Europa, een tijd waarin een stad al Vlissingen tot bloei kwam. Hoge gasten zoals de winterkoning werden in 1613 door de prins van Oranje ontvangen in deze Scheldestad. Het maakte niet alleen indruk op de inwoners, deze gebeurtenis is tevens door toenmalig bekende schilders uitgebreid afgebeeld. Vlissingen ontwikkelde zich tot een stad van allure. Door oorlogen en andere ramspoed is een deel van deze glorie verdwenen. Veel ervan is echter nog terug te vinden in de stad. Tijdens deze wandeling maakt u hiermee kennis.

Op het plateau loopt u langs het muurtje.

Op het muurtje ziet u een tegel die u precies vertelt in welke richting u moet kijken, voor (en hoever het is naar) grote en belangrijke plaatsen in Europa. Je waant je in het centrum van de wereld! Misschien vaart er juist op dit moment een loodsbootje uit om de loods aan boord te brengen van een van de ruim 50.000 schepen die hier jaarlijks passeren.

U wandelt verder over de Boulevard.

U stuit eerst op Frans Naerebout. Frans Naerebout groeide op in een arm vissersgezin en boer als Visser en loods voor de Zeeuwse kust. Hij werd bekend door een spectaculaire heldenactie. Tijdens een storm liep een schip op een zandbank vast. Redding vaartuigen weigerden uit te rukken vanwege de weersomstandigheden. Frans Naerebout en zijn broer en zes anderen bedachten zich niet. Zij ondernamen tot twee keer toe een poging om de op opvarende te redden, met gevaar voor eigen leven. Bij de tweede poging lukte het om te zeventien opvarenden veilig aan wal te krijgen. Frans Naerebout legde hiermee de basis voor het huidige Loodswezen. Op de boulevard stuiten we op de Bomvrije of Gevangentoren, een onderdeel van de oude verdedigingswerken van Vlissingen uit de 15^e eeuw. In de Middeleeuwen golden strenge straffen, zelfs voor klein vergrijp. Naast gevangenis aan land had ook elk schip een gevangenis aan boord. In Vlissingen werd een restant van de stadspoort als stadsgevangenis gebruikt. De Gevangentoren. Dit is eigenlijk een overblijfsel van de westelijke stadspoort, daterend uit het einde van de 15^e eeuw. Door stadsuitbreiding kwam de Gevangentoren binnen de stadsmuren te liggen en werd deze als gevangenis in gebruik genomen. In de Franse tijd zijn de poort en het andere torengedeelte afgebroken om plaats te maken voor een kazerne. De Gevangentoren heeft daarna ook lang dienst gedaan als gevangenis, ditmaal voor militairen. In 1894 werd de toren omgebouwd tot een taveerne en een ruimte waarin de oudheidkundige verzameling van de stad Vlissingen tentoongesteld werd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog raakte het gebouw zwaar beschadigd. Pas in 1963 werd met de restauratie begonnen. Sindsdien is een restaurant gevestigd in de Gevangentoren.

Wandel verder na de Gevangentoren. Ga de eerste straat rechts; Coosje Buskenstraat.

Vanaf deze plek heeft u een schitterend uitzicht over de rest van de Vlissingse boulevard met aan het eind de mooie stranden en ideale zwemmogelijkheden. Op de nollendijk (de Vlissingse "pier" aan het eind van de boulevard) staat het windorgel. Op een winderige dag moet u zeker eens gaan luisteren naar die bijzondere muzikale voorstelling.

Loop naar beneden de Coosje Buskenstraat in.

Op de kruising ziet u links Bioscoop Cine City. Met zeven zalen en een actuele filmprogrammering biedt deze keuze genoeg voor iedereen die een bioscoopje wil pikken.

Loop rechtdoor, u komt uit op het Scheldeplein. Ga rechtsaf de Walstraatpromenade in.

U treft hier het winkelhart van Vlissingen aan.

Ga de Kolvenierstraat in (2^e straat rechts) richting Zeemanserve. Links voor u is een "vestiging" te zien. Loop aan de rechterkant er omheen.

Hier is het Cornelia Quackhofje. Via de trap aan de rechterkant kunt u binnen in het hofje nog even de sfeer van vroeger proeven tegelijkertijd lezen hoe u zich toen als bewoner diende te gedragen. Het Cornelia Quackhofje of zeemanserve is gesticht in 1643 door Cornelia Quack met 23 huisjes voor de huisvesting van behoeftige weduwen en wezen van zee- en visserslieden. Het varen op zee was niet zonder risico. Het kwam regelmatig voor dat de opvarende niet meer terug kwamen door ziekte of een ongeluk. Vaak liet men een echtgenote (met kinderen) onverzorgd achter. Weduwen restten niets anders dan het vinden van een andere echtgenoot. Michiel de Ruyter bijvoorbeeld trouwde zelfs drie keer. Zijn derde echtgenote, Anna van Gelder, was weduwe van een kapitein, niet onbemiddeld en een goede partij voor Michiel de Ruyter.

Er waren echter veel weduwen die het minder troffen. Zij konden terecht in dit hofje. Het werd gebouwd op een afvalberg midden in de stad, waar niemand anders wilde wonen. De grond bestond uit zelke; een afvalproduct dat vrijkomt bij de zoutwinning en waarop niets groeide. Men kon er geen drinkput aanleggen, want ook het water was zout. Het beheer van het hofje ging in 1650 over naar de diakenen van de Hervormde gemeente en in 1786 naar het fonds der Zeemans- en vissersbeurs. Het hofje straalt nog steeds de rust uit van de 17^e eeuw en u mag er naar binnen gaan. In de jaren '80 van de vorige eeuw zijn de 23 huisjes verbouwd tot 13 woningen. Door vooral oorlogsschade tijdens de Tweede Wereldoorlog, staat dit oude hofje nu te midden van nieuwbouw.

Verlaat deze nostalgische plek. Met de rug naar het hofje toe loopt u linksaf richting de winkelstraat(lange zelke). In de winkelstraat gaat u rechts en op de kruising weer links. Op de eerste kruising gaat u weer links (marktstraat). Op het pleintje dient u rechts aan te houden (oude markt).

Hier is de Oude Markt met de imposante St.Jacobskerk uit 1328. In 1911 zijn kerk en toren grotendeels door brand verwoest, maar direct weer herbouwd. In juli en Augustus kunt u de toren via de trap beklimmen. Een mythe vertelt dat Michiel de Ruyter de St. Jacobstoren beklom, de zee zag en toen besloot te gaan varen. Dit het verhaal heeft Michiel verteld aan zijn kinderen, die het weer aan Cornelis Gerard Brandt hebben verteld. Hij verwerkte dit verhaal in het eerste boek dat over Michiel de Ruyter is geschreven. Heel lang is aangenomen dat dit verhaal symbolisch moet worden gezien en illustreert hoe dapper Michiel als klein kind al was. Uit archiefonderzoek is gebleken dat in 1616-1617 de hervormde kerk werkelijk in de steigers heeft gestaan. De negentienjarige Michiel zou de toren aan de buitenkant via de steigers beklommen kunnen hebben.

Links van de kerk gaat u meteen de overkapte St. Jacobspassage in. Via deze passage, met zijn verrassende winkeltjes, komt u weer in de Walstraat. Rechtsaf, deze straat helemaal uitlopen.

Via de Zeilmarkt, recht tegenover ons, komen we bij het Concertgebouw, ook wel Arsenaaltheater genoemd. Dit gebouw biedt plaats aan ruim 275 bezoekers en allerhande voorstellingen en is in 1993 weer in oude staat hersteld.

Naast het Concertgebouw flonkert en schittert het Familievermaakpaviljoen Carrousel u al tegemoet. U waant u op de kermis :antieke carrouselpaarden, het kermisorgel uit 1990 en niet te vergeten de miniatuurkermis. Flipperkasten, kansspelen, snooker- en pooltafels, videogames en antieke jukeboxen maken het vermaak compleet.

En dan staan we voor het maritieme Attractie Centrum "het Arsenaal". Hier kom je ogen en oren tekort. De zee vormt de basis voor een groot aantal leuke en leerzame : haaien, roggen, een vlootshow, een zeereis en het adembenemende uitzicht vanaf de toren. Ze zijn uw bezoek meer dan waard! In de dijk erachter is een dijktheater aangelegd. In de zomermaanden is hierdoor een prachtig openluchtpodium met tribune ontstaan, waar al menigeen een wonderlijke avond heeft beleefd.

Loop links langs het Arsenaaltheater en ga de Baljuwstraat in. Aan het einde van de straat gaat u de Oranjedijk op (links)

Als u die op klautert, wacht u een groots uitzicht over de Westerschelde en zijn drukke scheepvaart. Links ziet u de Oranjemolen, een ronde stenen bovenkruier uit circa 1650. Ooit hebben hier twee houten windmolens gestaan. In 1645 werden tijdens een storm beide molens van de muur geblazen. Ze kwam terecht op de daken van de huizen achter de stadsmuur. In 1650 is een stenen molen gebouwd. Achter de molen stond vroeger het Zeeuwse paleis van de prinsen van Oranje, gebouwd rond 1580. Achter dit paleis ontstond een luxe tuin, die achter het Oranjebolwerk lag. De molen werd herbouwd op het Oranjebolwerk. Vandaar de naam Oranjemolen. Aan de zeezijde werd de molen bepleisterd om ervoor te zorgen dat het regen- en opspattende zeewater niet in de stenen drong. De bepleistering zie je nu nog.

Loop rechtsaf, via de sluisjes. Loop naar beneden. U komt bij de Nieuwendijk uit.

U ziet de parkeerplaats en daarachter het Bellamy park. Waar nu de parkeerplaats is, was vroeger de belangrijkste haven van Vlissingen; de Koopmanshoeven. Deze haven werd in 1304 gegraven en daaromheen ontstond Vlissingen. De grond van de haven werd als dijk op de wal gegooid. Dit is nu nog te zien aan de zijstraatjes; die zijn nu nog steeds aflopend. Op de foto is het een prachtig zicht, maar in de tijd van Michiel de Ruyter viel de haven twee keer per etmaal droog. Schepen zakten dan in de modder. Dat maakte laden en lossen erg lastig. Daarnaast werd al het afval gewoon in de haven gegooid. Bij laag water stonk het er verschrikkelijk. De stads-regering liet dan ook zeer regelmatig deze haven uitbaggeren, maar het was water naar de zee dragen. In 1906 is tijdens een stormvloed, via deze haven Vlissingen overstroomd. Naast de stank was dit de druppel die de emmer deed overlopen. Men besloot in 1910 de haven te dempen. De schepen verdwenen uit het stadsbeeld en verhuisden naar een nieuwe haven, buiten de oude stad, bij het huidige station.

Ga rechtsaf, de Nieuwendijk op.

U ziet aan de linkerkant het Zeeuws Maritiem MuZEEum. Vlissingen is rijk geworden door handelaren op zee, de reders. Zij lieten schepen bouwen waarmee Vlissingse kapiteins over de wereldzeeën voeren. Hun opdracht was om terug te keren met een rijke lading. Een van de belangrijkste redersfamilies van de 17^e eeuw was de familie Lampsins. Deze dankte zijn rijkdom aan kapiteins van schepen. Het verhaal gaat dat de familie soms meer dan dertig schepen had varen. Op een ervan was Michiel de Ruyter kapitein. Als kleine jongen begon hij zijn loopbaan als hulpje bij een touwslagersbaan van deze familie. Van 1631 tot 1640 voer hij met schepen van Cronelis Lampsins van Dublin tot Zuid-Amerika en van Jan Mayen tot de Caribische eilanden.

Cornelis Lampsins liet in 1641 het Lampsinshuis (Nieuwendijk 11) bouwen. Dit is een van de panden waarin het MuZEEum is gevestigd. Tot die tijd kende de stad voornamelijk trapgeveltjes opgebouwd met bakstenen (zoals rechts van het Lampsinshuis). Door de andere vormgeving. Bovendien was het opgetrokken uit natuursteen. Kapiteins kwamen door het vel reizen in contact met andere culturen en hiermee ook interesses. Het was Constantijn Huygens die de interesse naar de oude Romeinse en Griekse vormen aanwakkerde. Het ultieme voorbeeld is het Paleis op de dam in Amsterdam en het Mauritshuis in Den Haag. Cornelis Lampsins werd enthousiast en liet het Lampsinshuis bouwen. Het interieur van het Lampsinshuis is opgetrokken uit eikenhout, afkomstig uit Pruisen. Ook de gevel is in Pruisen gemaakt. Als losse stukken is het naar hier verscheept en in elkaar gezet. Kortom: een kostbaar gebouw.

In het Zeeuws maritiem muZEEum treft u onder andere portretten van Cornelis Lampsins aan. Maar ook een groot aantal voorwerpen die iets vertellen over het leven van Michiel de Ruyter. Natuurlijk ontbreekt ook de Vlissingse geschiedenis en welvaart niet! Een kijkje nemen is zeker de moeite waard.

Met uw gezicht naar het MuZEEum: ga terug en linksaf, daarna rechts de Sarazijnstraat in.

De eerste kruising is de Nieuwstraat. Hier is het woonhuis van Michiel de Ruyter te vinden, genaamd "de Gecroonde Liefde". Lang heeft hij er niet gewoond. In 1649 kocht hij dit huis met het kapitaal dat hij verdiend had in dienst van de Zeeuwse Admiraliteit. Hij trouwde z'n derde vrouw Anna van Gelder, om in alle rust te gaan rentenieren.

Toen in 1652 de Eerste zeeoorlog uitbrak, werd Michiel gevraagd om mee te werken. Hij vertrok in 1655 naar Amsterdam en is niet meer als inwoner teruggekeerd maar Vlissingen. Hij heeft wel lang de hoop gehad om terug te keren, want hij verkocht het huis pas in 1666.

In de Sarazijnstraat gaat u de eerste straat linksaf de Nieustraat in. U komt nu weer op het Bellamyplein. Dit is het einde van deze stadswandeling.